

**Elketaghi ultai nadei sekwi ghaoneltehni kuwe neidi
ghel bechene naigui gha program ghade**

Detthiye dene genakanelni – Sekwi beththikwi tai dtayuwelni dahlj tai beba editlis gholjh

Dene ghenakanelni bazi eghalaghadai dene ghigui eyi deghadeh bedtodeahs. Dene ghigui dta dedah dta dene bekagha tai bedtah eya tai dtcha chu bedtzodelthi chu dtcha gheni tthi deghadeh bedtodeahs. Eyi neidi neyagha dta bedta kedindighi yekolya ghadtihh ghu yedta nedtthi dtzeni ghu bedta yedadendteh gha yedtzenihs.

Ghaiyeh duneldtu dene ghenakanelni dene ghadeh sekwi elketaghi ultai nadei daghigui nagholfi ghulden sih human papillomavirus (HPV) neidi ghel chu, hepatitis B neidi ghel chu, meningococcal ACYW neidi chu tthi qhel.

Edtlaghi ka seyazeh neidi ghel bedchene qhughui ah?

Neidi beghalchu desi bedta bedtthi nadtzed gha yanathe de dedah ghedtzodelthi ghedja de ghoba bedtthi eyi virus tai bacteria tai ghedeldteh gha dtzedtagha gha. Eyi neidi iġħadtu beghalchu deh eyi neidi kundtu għoażiż nezū għu yedtodelah għa ah elthi ghodt ġinej sħidnej. Neidi begħalchui dedah ghedtzodelthi ghodttheh.

Sekwi dtaghu neidi ghel dagħigui għuwed i dta badayelchu deh bedtodeah għonethi sijh dedah dtcha (95% neldtei kesiżjehn bekauned tħabs bughed i-ġaddeha).

Nedidi neidi naghani eyighileh sihn asi naileh dene ghalchui eyis. Nedidi neidi virus tai bacteria tai ghenai ghel dene ghalchui eyi ghile ah bedta dene eya woleh ghile sihn.

Dethiyeħ dene godhe dtekazeh chu chelekoseh chu dagħigui deżqhs HPV buinħ dtcha, meningococcal disease dtcha chu hepatitis B tħi buinħ dtcha. Neidi ghel daigui dta nuyazeh ghugħedis deda dtcha, eyi deda dalihħn bedta ħa qiegħi. Nei dedi kieni qed-żebha minn-hu.

Edtlagli adtsedi ah human papillomavirus (HPV) sni?

HPV dta dene eya de bedta dene ghah ghonadeh shinth nihdtli tai cancer gu dene tthi k'e tai dene k'odh k'e tai dene ghah tai għadtiżn tħis. Nedidi beka dene nedtihm għuħliżn ghilek nedidi landti cancer ka, kulu għaiyeħ duneldtu 100 neldtei HPV dta cancer dene għuini nadħtihns.

HPV eyi dedah aqtlat nadtzedhed ghidta dene ghuinieyis. Eghenai ghudhi bekaunedta de 80% neldtei dene ekundti deda dene ghuinieyis.

Nedidi HPV neidi dene ghalchui eyi bedtodeahs etlaghatahn HPV elkedtchai dtcha bedta dughodtihn negahs:

- 90% neldtei dene ghaj tai dene dtladtzen gu dene k'e għadtiġi,
 - 60% eyi deneyu begħajet dtzen gu dene yu k'e għadtiġi tai,
 - 90% neldtei shihnr dene ghaj k'e għadtiġi għudtthi,
 - etladunih guh dene tħi k'e tai, dene k'odh k'e tai dene għażżeen k'e għadtiġi chu.

Edtlaglihi adtsedi ah meningococcal disease sni?

Meningococcal disease eyi dedah bedzonejed ghonethe
adtzedis 10% neldtei eyi dta dedah buinih de
theghandehs ghelthti 10-20% neldtei bek'e nigilei
ghodtzihh ghaina de bedta dene ttighaqh ghesdtotleh
tai dtzughudtihn ghileh ghadtihn tai bedchene tai
bedtthene tai dtthi dtadadtihn gha duwe ghadtihn tai
nadtihns.

Eyi deda meningococcal bacteria elkedtchai bedtzodelthi ghidta kughodtihs. Eyi bacteria bedtzodelthi tlis dene yelais tai delkoth ghidta tai asi dene ghalchui dene meningococcal disease bek'ei bjdha yedehi nighilei eyi de. Dtalosih dene nedidi dedah buini gha ghudenihs. Sekwi sulaghi beghaiye ghile dtei eyi beba ghaudelni, eyi bek'eni eyi dene godhe dahlih chu alnethi sutlineh tthi ba ghaudelnis.

Eyi meningococcal dedah dighi elk'edtchai ghulih conjugate quadrivalent (Men-C-ACYW) ghulyei neidi benih gholih eyi dedah bedtcha, eyi elkedchai bedtzodelthi de A tai C tai Y tai W tai ghulih de eyi ghenihs.

**Elketaghi ultai nadei sekwi ghaoneltehni kuwe neidi ghel bechene
naigui gha program ghade**

Hepatitis B eyi edtlaghi adtzedi ah?

Eyi hepatitis B deda viru gheljih dene dhed k'e nadei eyis. Eyi bedta eya ghudja de, bedtzjane bedta gu dene k'e ghaneh tai bedta dene dhed eghalaghana ghileh ghaneh ghas. Hepatitis B eyi bedtzodelthi bughdi dezans dene ghehdthai tai dene ghehdtahl dtah tai, (dene ghuh k'e nagholtzili tai kundti asi dene dtzih dta ghotiin nighileh de) elghanadtzedhed dta tai, dene tuwe ghedtzedi nighileh tai de (dehl tai kundtih) dene eyi deda bek'e sih bedtzi dta kughoneh gha.

Sekwi eyi dtandti ghadeh dedah dene k'ei kodjai eyi ghade bekuduja ghileh tlis thagha tlagha bedhed ghestoghotlihn tlagah ghuldjh kudeja tlis. Dene beghaiye tla ghileh ghidtu hepatitis B bek'e għedja de dtanilthagħha għenah sih eyi dedah bek'eodelah għa tlis.

Eyi hepatitis B gha neidi eyi ghodtcha dene ghalchui eyi. Etladuni hepatitis gha dene dtzeni eyi ghileh; hepatitis A tai C tai adtzedis.

Edtlandtu eyi neidi dene ghalchu ah?

**Edlägħi nedidi neidi ghel ghigui għa nezū
GHILE, HPV chu hepatitis B chu Men-C-
ACYW neidi?**

Dta dene henakanelni gha eghadlagħana si bel yaulti nen tai nevazeh tai:

- neidi neghalchu tai beyalchu tai dta nuhgha nezuleh nedu nudhen deh neidi HPV tai hepatitis B tai Men-C-ACYW tai dta; nedidi tai
 - beba tai neba tai nezule de dta beyeh ghulih si dta eyi neidi

Dtalosi dene bedtthi nedhel ghundtlethe de naghada ghulduhn ghigui dezqahs. Eyi neidi ahtloq nughalchu għasundteh ghilehs ghuntledhe bedta duwe ghileħ de dekoth dene k'ej landteħ tai de.

Dta ghä neidi dene ghalchui dta asughundteh ladenebaghundteh nadtihns

Health Canada eyi bedaghade neidi dtaudtihn gha bededis, dtandte sih ghade nez̄u bumildhen ghudthi bedtodeai kodj̄a de, bedta dene asughoneghile de. Neidi eyi ghoażiż nez̄u għu eyi dedah eyi nez̄u ghileh nek' e' ghedja de HPV tai hepatitis B tai meningococcal deda tai.

Neidi neghalchu de dta nehgohd si eya ghel tthi dtaghä delk'os tai ghilghus tai nadtjs dta neidi dene ghalchu si eyed. Naghi sekwi neidi dta bedtthi nidhil ghitlis, wostei nidhen tai bedbanetalh ghile ghudthi dtaghäh tthi bebed eya nadtihn tlis. Dtondi bedta dene dtzen naudeldthi ghununih eyi ghilehs jhtlaghai tai nak'e dtzine nilthaga kunaudtjh kudtthi naudtleh nadtjhñ eyis. Acetaminophen (e.g. Tylenol®) eyi beghalchu gha asundtile sihn dene kodja de, bedtthi nidhil tai eyai ghundtledhe ladja de.

Acetylsalicylic acid-ASA (e.g. Aspirin® dene tħi eyai għa neidi) sekwi għalchu GHA DUWE siħn bedta deghade daj ah għa bedħed dta chu bedtthiġ q-ħalli. Daxxek kien qed-żebha minn-hu.

Neidi dene ghalchui dta ghundtledhe dene gha nezuleh de elthile ghonethe kulu kunaudiltthi ghonethe ghile. Nalteghne dene naneltais chu elteldte kunaudiltthi ghonethe ghile. Dtagħaq bedtah dene dtthi ghegħeth għadtihi tai dtzedji ġħudenile tai dene neh tai dene k'aseh tai għilgas tai tli. Dene neidi għeħl għegħod ghok'ezj 15 minutes niilħagħha nudeljih deżas ghogħade beba nezule de kodja għa. Ku dene neidi begħálchu għokeżihi tinja għokeyhi asundteh għedda, 911 keulni għu kudugħuhni la eyile de neidi għanġi kuwe emergency department għodtzen għu wu la, jħħġi dtu nughenedtihi għa.

Asi tai ghodta duwe ghudja de edane dtu kughodi dezas, dene dtzendi gha.

Nen edegha edughulni dta ghuwulni dehtlis qha

Dedthiyeh dtau dene ghegod nisi editlis k'e
bek'eghonis dta dene ghigui ditliseh thelai kuwe eyed
Manitoba Immunization Registry eyed.

Eyi registry beghade dughoneh gha asundtiles:

- beghade dtai dta nen chu neyazeh chu nughehgod nisi nel kughodi gha ghoqhs,
 - dene ghigui ditliseh k'eghoni ghadeh dtau dene ghigui dene ghehl kughodi tai dtandti dta dene ghigui ghanisi begħayedi deh tħhi k'olyai ghade dene ghel kughodi għa għoqhs begħaqnidhen de,
 - eyi ghoghadet tħhi kodjah għas dtandti neidi bedtodei dedah dtħa għeni bedtaudti għa.

Dtandti neidi ghehl nehgohd nisi kudushai nidhen de nedjah bek'eni dehtlisi nauya la:

www.manitoba.ca/health/publichealth/cdc/div/records.html.

Elketaghi ultai nadei sekwi ghaoneltehni kuwe neidi ghel bechene naigui gha program ghade

Eyi Personal Health Information Act gholih nisi nuwolnihs nedtzj editlis nen tai nesk'ene tai detthiye buwodihs. Nedtzjh editlis neskene bedtzj editlis chu buwedis eyi dta dene ghenakanelni dene kuwe eghadalaghana si yeihn gha eyiles. Ghoazi ghuwusai nidhen de, nedidi bek'eni dehtlis si eyed nauya: www.manitoba.ca/health/publichealth/surveillance/phims.html.

Ahtlq ghogħaq għuħusai nidhen de hepatitis B għaq-tai HPV għaq-tai meningococcal disease għaq-tai de, begħaq għoni diltiseh għegħi nuhljih għaq-għegħaq nedja: www.manitoba.ca/health/publichealth/cdc/div/vaccines.html.

Sekwi għauneltegħeni kuwe dtau sekwi dagħigui għa si għa diltis għegħaq si nuwosih nidhen tai etladuni yatiyeh k'e detlis nuwosih nidhen tai de: www.manitoba.ca/health/publichealth/cdc/div/sip.html.

Ahtlq ghogħaq għuħusai nidhen de hepatitis B għaq-tai HPV dta gu dene k'e qed-ja si għaq-tai de nedja kunta nauya la CancerCare Manitoba website ghul-leyi: cancercare.mb.ca/vaccines.

Eyi begħaq theni tħhi:

- dene għenakanelni dene bel yaulti
- nedja ghodtzen yaulti la Health Links – Info Santé Winnipeg eyed 204-788-8200; eyed ghile de naghani ghilei Manitoba k'eyagħha 1-888-315-9257

Nedidi budedtjh għane għa nuwuljih la CancerCare Manitoba bedtzj tħisnadeki HPV chu hepatitis B chu għaq-

Nedidi tħhi budedtjh għa nuwuljih la tħisnadeki għegħi meningococcal deda chu beni neidi dene għalchui għaq-chu għaq-

